

Hogyan tovább, kis színházak?

Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény módosította az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvényt (Áht.). A módosítás néhez helyzetbe hozott több kis színházat is.

Az új szabályok szerint a költségvetési szerv gazdasági szervezetének „feladatait, ha a költségvetési szerv éves átlagos statisztikai állományi létszáma a 100 főt nem éri el, az irányító szerv, az államháztartás önkormányzati alrendszereiben az önkormányzati hivatal vagy – az irányító szerv döntése alapján – az irányító szerv irányítása alá tartozó más költségvetési szerv látja el”. E kötelező döntés mellé a jogszabály lehetőséget biztosít az irányító szerv részére, hogy döntése alapján a 100 fő éves átlagos statisztikai állományi létszámot elérő költségvetési szerve is alkalmazhassa. A szabályváltozás néhány vidéki színház mellett valamennyi báb-színházat érinti, de az utóbbi lehetőséggel – tudomásom szerint – csak a Vörösmarty Színház esetében élt a fenntartó.

Fentiek azt jelentik, hogy **legkésőbb április 1-jével** a költségvetési szervnél **megszűnik a gazdasági szervezet**, és a gazdasági vezetővel együtt a feladatellátásra kijelölt másik szervhez kerül át.

Valamennyi érintett színház azonnal a művészi szuverenitása elleni támadásként élte meg az új szabályt, ami persze nem azért született, hanem a racionális, takarékos működés idejára hívta életre.

Mi is a gond az új szabállyal? Csak néhány gondolat, ami természetesen nem tárja fel teljes körűen az előálló problémákat:

– Ha nincs gazdasági szervezet, akkor nincs gazdasági vezető. Ha nincs gazdasági vezető, akkor ki lesz a legfőbb támasza, tanácsadója az általában nem gazdasági végzettségű művész-igazgatónak?

– Ha az „új” gazdasági szervezet élén nem színházi gyakorlattal rendelkező gazdasági vezető áll, hanem egy, a művészeti életben nem járatos

személy, hogyan fogja elfogadni azt a rendet (!), amely oly távol áll egy iskola, óvoda vagy hivatal működésétől.

– Ha a gazdasági szervezet fizikailag is elkülönül a színháztól, akkor hogyan kell szerződni művésszel, szolgáltatóval, hogy az új rend szerint minden kifizetés – valamennyi törvényes előírásnak megfelelően – határideőre megtörténhessen? – stb.

A rendkívül rövid felkészülési idő, az ismeretlenül való félelem komoly pánikot okozott az érintett színházaknál. Valamilyen módon mindenki kereste (keresi) a számára kellemetlen új rend alóli kibúvás lehetőségét.

Többen megpróbálták igazolni a jogszabály adta lehetőségekkel, hogy az elmúlt évben megvolt náluk a 100 fő. Ez természetesen csak azoknak sikerülhet, ahol az 1-2 fős hiányt a megbízási díjas foglalkoztatottakkal lehet pótolni.

Azoknál, akiknél ez nem lehetséges, komoly dilemmát okozott, hogy úgy tudnak megmenekülni ebből a kellemetlen helyzetből, ha egy huszár-vágással átalakul a színház nonprofit kft.-vé. Ez azonban nemcsak a saját döntésen múlik, hanem a fenntartó akaratán s annak testületi döntésén.

A kft.-vé való átalakulás szabályai, a más-más működési forma előnye-hátránya egy hosszabb tanulmányt is megtöltene, ezért csak címszavakban, néhány fontosabb témát említek meg:

– Ez nem valóságos átalakulás, mert a költségvetési intézmény jogutód nélkül szűnik meg, s egy új gazdasági társaságot alapít a tulajdonos.

– A fenntartói támogatás mértéke – általában – nem változik meg az új gazdálkodási formától, ugyanúgy bőkezűen vagy szűk marokkal ad az állam is, és az önkormányzat is, mint korábban.

– Tekintettel arra, hogy a társaságban nincs közalkalmazotti bértábla, kötelező előlépés stb., ezért az ilyen jogcímenek kapott- és a dologi automatizmus megszűnik, ezekért sokkal komolyabban meg kell küzdeni a fenntartóval.

– Olyan többletköltségek jelenhetnek meg, amelyek korábban nem voltak:

- felügyelőbizottság honorárium
- könyvvizsgálat költsége
- különböző adók, illetékek
- saját bérszámfejtés költsége.

– A többletköltségek, amennyiben arra nem ad fedezetet a fenntartó, a művészetre fordítható forrást csökkentik.

– Nincsenek kötött előirányzatok (létszám, bér, beruházás stb.).

– Valamennyi korábbi dolgozó a törvény erejénél fogva az új munkáltató alkalmazottja lesz, ahol már a munka törvénykönyve vonatkozik rájuk. Persze az átvett dolgozók esetében a felmondási és végkielégítési feltételeket mindvégig a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény szabályai szerint kell megállapítani.

– Nem kell az új munkavállalókat pályázat útján felvenni, nem kell őket minősíteni, nem gond a nyugdíjasok foglalkoztatása.

– Jelentősen megváltozik a könyvvezetés, a beszámolás, a tervezés rendje.

A fentiek mind-mind komoly mérlegelést követelnek meg a tulajdonostól és a társaságtól is, mielőtt meghoznák a közös döntést az átalakulásra.

Mi történik akkor, ha nem sikerül sem a kellő létszám dokumentálása, sem pedig az átalakulás?

Először is a legfontosabb, hogy a színház és a gazdasági szervezet feladatait ellátó intézmény között – a tulajdonos közreműködésével – olyan szabályozás jöjjön létre, amely pontosan meghatározza az egyes ügymenetek rendjét, határidejét, s így garantálja, hogy a kezdeti összezsiszólódás után már könnyedén, zökkenőmentesen szolgálja a gazdasági szervezet a művészi alkotómunkát. Ehhez természetesen mindkét fél részéről az együttműködési szándék, a megértés és a másikon való segítség szükséges. Az elmúlt évben önkormányzati döntés alapján több intézmény is került már ilyen helyzetbe. Jó példaként említhető a Gárdonyi Géza Színház, amelynél az önkormányzat gazdasági ellátó szervezete, vagy a Griff Bábszínház, amelynél a Hevesi Sándor Színház látja el a gazdasági feladatokat.

WETTSTEIN TIBOR

Szinpad fény és hang technika!

36 30 9142 347
als@dunaweb.hu

ART LIGHT & SOUND
www. artlightsound.hu